

Odsun nemeckej menšiny z Hauerlandu

(Súťažná práca EUSTORY)

2024

Žiar na Hronom

Riešiteľ:

Jakub Ďurina

Odsun nemeckej menšiny z Hauerlandu

(Súťažná práca EUSTORY)

2024

Žiar na Hronom

Riešiteľ:

Jakub Ďurina

Konzultant

Mgr. Zuzana Kohútová

Pod'akovanie

Chcel by som sa srdečne poďakovať Štátnemu archívu v Banskej Bystrici, pracovisku Archív Kremnica ČSA 951/82, 967 01 Kremnica, vrátane vedúcej archívu, PhDr. Valérii Solčániovej, a všetkým pracovníčkam, ktoré ma s ochotou zaškolili a poskytli mi prístup k neoceniteľným informačným zdrojom. Bez ich pomoci by moja práca nemohla dosiahnuť svoju súčasnú podobu.

Veľká vďaka patrí aj škole, ktorú navštevujem, Gymnáziu Milana Rúfusa, za podporu a možnosti, ktoré mi boli poskytnuté počas tvorby práce. Tiež by som chcel poďakovať svojej konzultantke, Mgr. Zuzane Kohútovej, za jej neoceniteľné rady, trpezlivé vedenie a neustálu podporu počas prípravy práce.

Čestné prehlásenie

Čestne prehlasujem, že prácu EUSTORY na tému **Odsun nemeckej menšiny z Hauerlandu** som vypracoval samostatne, za pomoci použitej literatúry a prameňov, ktoré v plnom rozsahu citujem.

Jakub Ďurina

V Lovčici- Trubíne, 8. apríla 2024

Abstrakt

Ďurina, Jakub: Odsun Nemeckej menšiny z Hauerlandu, súťažná práca EUSTORY, Gymnázium Milana Rúfusa, Žiar nad Hronom, 2024

Táto práca skúma komplexné dejiny Hauerlandu s osobitným dôrazom na odsun nemeckej menšiny po druhej svetovej vojne. Proces bol často sprevádzaný pocitmi kolektívnej viny. Prostredníctvom kombinácie kvalitatívnych a kvantitatívnych výskumných metód sa snaží pochopiť, ako geopolitické zmeny a pohyb obyvateľstva ovplyvnili sociálnu štruktúru a kultúrnu identitu regiónu. Práca sa tiež zameriava na vplyv nemeckej komunity na kultúrnu krajinu Hauerlandu a analyzuje dôsledky odsunu pre jednotlivcov aj celé spoločenstvá. V záverečnej časti sa práca venuje povojnovej zmene povahy hraníc a možnosti návratu nemeckej menšiny po páde železnej opony .

KLúčové slová: *nemecká menšina, odsun, druhá svetová vojna, Janova Lehota*

Abstract

Ďurina, Jakub: The Expulsion of the German Minority from Hauerland, EUSTORY essay, Gymnázium Milana Rúfusa, Žiar nad Hronom, 2024

This work examines the comprehensive history of Hauerland with a particular emphasis on the post-World War II expulsion of the German minority, a process often accompanied by feelings of collective guilt. Through a combination of qualitative and quantitative research methods, it seeks to understand how geopolitical changes and population movements have influenced the social structure and cultural identity of the region. The work also focuses on the impact of the German community on the cultural landscape of Hauerland and analyzes the consequences of the expulsion for individuals and entire communities. In the final part, the work addresses the post-war change in the nature of borders and the possibility of the German minority's return after the fall of the Iron Curtain.

Keywords: *German minority, expulsion, World War II, Janova Lehota*

Obsah

1	Problematika a metodológia	2
2	Hauerland.....	3
2.1	Príchod Nemcov do lokality	3
3	Nemci v Československu a Slovenskom štáte	4
3.1	Nemci v Československu.....	4
3.2	Nemci v Slovenskom štáte.....	5
3.3	Švédská šanca pri Přerove.....	6
4	Povojsné obdobie	8
4.1	Vôľa víťazov. Postupim a odsun.....	8
4.2	Benešove dekréty.....	9
4.3	Pravidlá odsunu - legislatíva	10
4.4	Kto za hranice, kto môže zostať	11
5	Príbeh Janovej Lehoty	11
5.1	Vznik obce.....	11
5.2	Rodiny Nemcov - zamestnanie, zvyky, prínos pre kraj	12
5.3	Odsun.....	13
5.4	Harmonogram a realizácia	14
5.4.1	Tábor Nováky	15
5.4.2	Zošťátňenie majetku Nemcov	16
5.4.3	Nové miesto pre život	17
5.5	Dôsledky odsunu Nemcov	17
5.5.1	Úpadok Janovej Lehoty	17
5.5.2	Návrat do rodiska po roku 1989.....	18
	Použitá literatúra.....	Chyba! Záložka nie je definovaná.
	Zoznam použitých obrázkov	Chyba! Záložka nie je definovaná.

Zoznam použitých obrázkov

1.	Mapa Hauerlandu	3
2.	Jozef Mokosch z Janovej Lehoty v uniforme SS.....	5
3.	Karol Pazúr	7
4.	Portréty obetí z Drexlerhau- Janovej Lehoty	8
5.	Lokalizácia Janovej Lehoty.....	11
6.	Janova Lehota v medzivojnovom období	12
7.	Zoznam prihlášok nepriateľského majetku.....	2
8.	Zoznam prihlášok nepriateľského majetku.....	3
9.	Zoznam prihlášok nepriateľského majetku.....	4

10. Vzor Odpis	5
11. Zoznam mien majiteľov konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku	6
12. Zoznam mien majiteľov konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku	7
13. Zoznam mien majiteľov konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku	8
14. Zoznam mien majiteľov konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku	9
15. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov	10
16. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov	11
17. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov	12
18. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov	13
19. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov	14
20. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov	15
21. Úmrtné oznámenie vysídleného z Janovej Lehoty vydané v Nemecku	16
22. Úmrtné oznámenie vysídlenej, vydané v Nemecku	17

Úvod

V srdci Európy, kde sa pretínajú kultúry a dejiny, sa rozprestiera región známy ako Hauerland. Nachádza sa na strednom Slovensku. Táto oblasť, bohatá na kultúrnu a historickú rozmanitosť, bola počas storočí domovom pre mnohé etnické skupiny, vrátane nemeckej menšiny. Voľba témy mojej práce nie je náhodná, je inšpirovaná mojím rodiskom a túžbou hlbšie porozumieť dejinám regiónu, v ktorom som vyrastal. Cieľom tejto práce je analyzovať a pochopiť komplexné dejiny Hauerlandu s osobitným zameraním na odsun nemeckej menšiny po druhej svetovej vojne.

Hoci sa môže zdať, že hranice na strednom Slovensku neboli nikdy súčasťou každodenného života obyvateľov, realita bola často iná. Geopolitické zmeny a pohyb obyvateľstva mali významný vplyv na sociálnu štruktúru a kultúrnu identitu regiónu. V tejto práci sa zameriam na to, ako prekračovanie hraníc ovplyvnilo obyvateľov a Hauerland a na to, kto všetko našiel svoj nový domov na tomto území.

Nemci, žijúci v Hauerlande po mnohé generácie, prispievali k tvorbe jedinečnej kultúry krajiny. Preto sa úvodná časť práce zameriava na zmeny, ktoré priniesla nemecká komunita do regiónu. Ukáže, ako sa táto menšina zapojila do každodenného života a rozvoja oblasti.

Jednou z najtemnejších kapitol histórie Hauerlandu je odsun nemeckej menšiny po ukončení druhej svetovej vojny. Tento proces bol často sprevádzaný stereotypom kolektívnej viny a predstavou, že všetci Nemci, bez ohľadu na ich individuálne príbehy, musia byť vytlačení z krajiny. Ďalšia časť práce sa teda pokúsi analyzovať, ako sa tieto udalosti odohrávali na lokálnej úrovni a aké mali dôsledky pre jednotlivcov a hauerlandskú komunitu.

Záverečná časť práce skúma, ako sa po vojne menila povaha hraníc ako miesta vstupu do bývalej vlasti. Zvláštna pozornosť bude venovaná rozdielu medzi sovietskou okupačnou zónou - budúcou NDR, kde hranice boli relatívne polopriepustné a časť odsunutých Nemcov mala možnosť navštíviť rodisko v Hauerlande, a americkou zónou, kde sa spustila železná opona, ktorá výrazne obmedzila pohyb ľudí aj informácií. V krátkosti zachytím aj zmeny prechodu cez hranice po roku 1989.

1 Problematika a metodológia

Táto práca sa zaoberá problematikou odsunu nemeckej menšiny z Hauerlandu po druhej svetovej vojne. Hlavnou problémovou oblasťou je pochopenie procesov, ktoré viedli k odsunu, a analýza sociálnych, politických a čiastočne aj kultúrnych dôsledkov masového presídlenia obyvateľov pre región.

Kľúčovým aspektom je využitie konceptu kolektívnej viny. Ten bol použitý ako jedno z odôvodnení odsunu nemeckého obyvateľstva z Poľska, Československa, Maďarska a Juhoslávie. Skúma sa, ako boli tieto naratívy vytvárané a aký mali vplyv na politické a právne rozhodnutia, týkajúce sa nemeckej menšiny.

Ďalej sa táto práca zameriava na to, ako odsun ovplyvnil kultúrnu a sociálnu štruktúru Hauerlandu. Je dôležité pochopiť, akú diery zanechalo odchádzajúce nemecké obyvateľstvo a ako sa to odrazilo na kultúrnej identite regiónu.

Pri vypracovaní som sa opieral o kombináciu literárnej metódy, v rámci ktorej som sa sústredil na dostupnú literatúru, hlavne bakalárske a diplomové práce študentov Masarykovej univerzity v Brne a odborné štúdie publikované v elektronickej podobe (viď. zoznam použitej literatúry) a kvalitatívnych výskumných metód.

Kvalitatívne metódy zahŕňajú analýzu historických dokumentov, ktoré som získal pri bádani v Štátnom archíve Banská Bystrica, pobočka v Kremnici. Práca s archívnymi materiálmi je neoddeliteľnou súčasťou môjho projektu. Táto činnosť zahŕňala štúdium úradných dokumentov, listov, oficiálnych súpisov a ďalších historických materiálov, ktoré sú nevyhnutné pre rekonštrukciu udalostí a posúdenie ich vplyvu. V práci som, pre jej obmedzený rozsah, použil len zlomok materiálov, získaný v archíve.

Keďže mám záujem v práci pokračovať a tému prehĺbiť, plánujem ich spracovať v nasledujúcich rokoch. EUSTORY je pre mňa testom, nakoľko som schopný tvoriť odborný text samostatne. Okrem bádania v archíve som časť, hlavne obrazových materiálov, získal z internetových zdrojov. Problematické bolo najmä hľadanie dobových fotografií, časť z nich si totiž odsúvaní Nemci odniesli so sebou.

Vzhľadom na tému som upustil od tradičného členenia práce na teoretickú a praktickú časť. Poznatky získané zo štúdia literatúry a z archívneho bádania radím súbežne.

Práca je rozčlenená na kapitoly, dotýkajúce sa historického kontextu Hauerlandu, vplyvu druhej svetovej vojny na nemecké obyvateľstvo nášho regiónu - evakuácii v roku 1944

ako prvému „odchodu“ za hranice Hauerlandu, povojnovým udalostiam, ktoré ovplyvnili rozhodnutie odsunúť nemecké obyvateľstvo, a legislatívnym procesom, ktoré ho sprevádzali. Zvláštna kapitola je venovaná Janovej Lehote - obci, ktorá bola v rámci Hauerlandu najviac postihnutá odsunom obyvateľstva.

2 Hauerland

Hauerland je historický názov regiónu na strednom Slovensku, kde žila významná nemecká menšina, a ktorý bol známy svojou baníckou činnosťou (vid' mapa)¹. Tento región sa delí na tri časti:

1. Horný Hauerland
2. Stredný Hauerland
3. Dolný Hauerland

2.1 Príchod Nemcov do lokality

1. Mapa Hauerlandu

Príchod Nemcov do Hauerlandu bol procesom, ktorý sa odohrával v priebehu viacerých historických období. Ovplyvnený bol rôznymi faktormi. Už v stredoveku sa Nemci usídľovali v tejto oblasti ako súčasť šírenia kolonizácie. Priťahovaní boli úrodnými pôdami a lepšími hospodárskymi príležitosťami. Tento trend pokračoval aj v ranom novoveku, keď dochádzalo k masívnemu presídľovaniu Nemcov do rôznych častí strednej Európy, vrátane Hauerlandu. Nemci boli lákaní na nové územia kvôli ich poľnohospodárskym, remeselným a banským zručnostiam.

Okrem toho, mnoho Nemcov sa usídľovalo v Hauerlande aj v súvislosti s náboženskými

¹ Autor: D T G – Vlastné dielo, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=74399848>

konfliktami, buď na úteku pred náboženským prenasledovaním, alebo na základe náboženskej slobody, ktorú ponúkali nové územia. Posledná vlna kolonizácie prichádzala do horských a podhorských oblastí, a to chudobnejšími osídlencami - drevorubačmi.

Tabuľka 2. Obce s nemeckým osídlením, autor práce

Horný Hauerland	Stredný Hauerland	Dolný Hauerland
Vricko (Munnichwies)	Horná štubňa (oberstuben)	Veľke Pole (Hochwies)
Briešte (Bries)	Sklené (Glaserhau)	Píla (Paulish)
Hadviga (Hedwig)	Turček (Turz)	
Klačno (Gaidel)	Kunešov (Kuneschhau)	
Tužina (Schmiedshau)	Kremnické Bane (Johannesberg)	
Vyšehradné (Beneschhau)	Kremnica (Kremnitz)	
Nitrianske Pravno (Deutch Proben)	Lúčky (Honneshau)	
Solka (Bettelsdorf)	Kopernica (Deutsch Litta)	
Chvojnica (Fundstollen)	Handlová (Krickerhau)	
Malinová (Zeche)	Nová Lehota (Neuhau)	
	Janova Lehota (Drexlerhau)	
	Krahule(Blaufuss)	

3 Nemci v Československu a Slovenskom štáte

3.1 Nemci v Československu

Počas existencie prvej Československej republiky ešte pred vypuknutím druhej svetovej vojny žil na území dnešného Slovenska značný počet nemeckého obyvateľstva. Táto menšina sa sústredila najmä v niektorých regiónoch, ako boli Spiš, Gemer, Bratislava a región stredného Slovenska, známy ako Hauerland. Podľa dostupných údajov² tvorili Nemci na Slovensku necelých 5% obyvateľov, čo znamená asi 154 821.

Nemci na Slovensku boli integrovanou súčasťou spoločnosti a prispievali k ekonomickému, kultúrnemu a sociálnemu životu regiónov, v ktorých žili. Významnú úlohu zohrávali v baníctve, lesníctve, remeslách či obchode a ich komunity boli často centrami kultúrnych a vzdelávacích aktivít.

Vznik Československej republiky zmenil postavenie Nemcov na Slovensku v hospodárskej, politickej a kultúrnej sfére. Narušenie tradičných ekonomických väzieb malo na nemecké obyvateľstvo zväčša negatívny dopad. Slovensko, ktoré bolo v Uhorsku vnímané ako priemyselne rozvinutá oblasť, túto pozíciu po pripojení do ČSR stratilo. Hospodársky útlm,

² KARPÁTY, Peter : Karpatskí Nemci a nemecká otázka na Slovensku in Folia geographica 6, Prešov 2002

ktorý zasiahol aj oblasti, obývané nemeckou menšinou, bol jednou z príčin odmietavého postoja časti nemeckého obyvateľstva k ČSR.

V medzivojnovom období žili Nemci spolu s Maďarmi, Rusínmi, Slovákmi, Ukrajincami a Židmi v štáte s demokratickým politickým systémom, v štáte, ktorý deklaroval (napríklad v šiestej hlave Ústavy z roku 1920) a v podstate aj dodržiaval práva národnostných menšín.

3.2 Nemci v Slovenskom štáte

Ovládnutie Nemecka Hitlerovou Národnosocialistickou nemeckou robotníckou stranou (NSDAP) a rastúca agresivita Nemecka v druhej polovici tridsiatych rokov mali vplyv aj na situáciu v Československu. Nemeckú minoritu na Slovensku, oficiálne nazývanú Volksgruppe, považovali za súčasť Nemectva.

„Po 14. marci 1939 sa karpatskí Nemci stali občanmi Slovenskej republiky; nenadobudli nemecké ríšske občianstvo ako tomu bolo v prípade príslušníkov nemeckej menšiny v Čechách a na Morave. Po 14. marci 1939 mnohí Nemci vystupovali tak, že ich slovenská spoločnosť po stáročnom spolunažívaní začala vnímať a prijímať ako cudzí element, ako predstaviteľov cudzieho poriadku.“³ Izolované ostrovčeky Nemcov na Slovensku sa národne zjednotili pod vedením Deutsche Partei (DP) a jej vodcu- Karmasina.

2. Jozef Mokosch z Janovej Lehoty v uniforme SS

V organizačnej štruktúre DP patrili Hauerlandu dva zo siedmich okresov: Veľké Pole a Kremnica/ Nitrianske Pravno. Ako minorita Slovenského štátu nemohli byť Karpatskí Nemci povolávaní do Wehrmachtu, slúžiť však mohli na báze dobrovoľnosti, čo mnohí z obyvateľov Hauerlandu urobili a stalo sa to príčinou ich problémov.

„V dňoch od 25. júna 1944 do 30. júna 1944 boli na základe nariadenia Ministerstva národnej obrany príslušníci slovenskej armády nemeckej národnosti (v aktívnej službe i záložníci) preradení do pomeru mimo činnnej služby a 7. júla zaradení k jednotkám SS. Od svojich kmeňových útvarov obdržali vojenské preukazy a zároveň aj povolávacie listy, na základe ktorých sa mali 7. júla 1944 o 9 hodine hlásiť v Hurbanových kasárňach v Bratislave, odkiaľ boli presunutí do Nemecka.“⁴

³ GABAZILOVÁ- OLEJNÍKOVÁ, Soňa- OLEJNÍK, Milan: *Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953*. Bratislava : s. 15

⁴ Tamže, str. 21

Takýmto spôsobom bola časť nemeckého obyvateľstva zo Slovenska prvýkrát presunutá za hranice štátu. Na dobrovoľnosť sa už ohľad nebral.

Približne v tomto období sa formovala u československej exilovej vlády myšlienka na odsun nemeckej menšiny z územia znovuobnoveného Československa. Edvard Beneš o nej rokoval s americkým prezidentom F. D. Rooseveltom aj s najvyššími predstaviteľmi ZSSR. V memorande podpísanom v Moskve - „*Bola vyjadrená myšlienka obnovy ČSR ako štátu Čechov a Slovákov a potreba vypracovať podrobný plán odsunu Nemcov s tým, že "zbytkom" neslovenského obyvateľstva nebudú priznané kolektívne menšinové práva.*“⁵

Soviety vyjadrili tomuto plánu plnú podporu. Tak sa schýľovalo k tragédii, ktorá na základe neudržateľného konceptu spoločnej viny doslova vystrčí časť občanov Československa za hranice. Dokument charakterizoval vysídlenie ako nevyhnutnosť, pretože len tak bolo možné dosiahnuť vnútornú, resp. vonkajšiu bezpečnosť ČSR.

Tých problematických presunov Karpatských Nemcov bude ale vo vojnových rokoch viac.

3.3 Švédska šanca pri Přerove

Postavenie nemeckého obyvateľstva a nemecko-slovenské vzťahy zdramatizovalo Slovenské národné povstanie. Vzťahy medzi slovenskou majoritou a nemeckou komunitou sa sústavne zhoršovali. Nemecký vyslanec H. E. Ludin v telegrame zaslanom 24. augusta 1944 do Berlína upozorňoval na teror partizánov, zameraný „výlučne voči nemeckému obyvateľstvu.“ Začalo sa rokovať o možnej evakuácii Nemcov z územia Slovenského štátu. V auguste 1944 veľvyslanec Ludin evakuáciu minority odmietol, žiadal ju ale ozbrojiť.

Prítomnosť nemeckého obyvateľstva na území, kde prebiehalo SNP, bola dôvodom viacerých tragédií. Partizáni brutálne zasiahli voči Nemcom vo Vrúcku, Kľačane, Nitrianskom Pravne. Masové vraždy sa odohrali v Sklenom a Banskej Štiavnici. Po okupácii Slovenska Wehrmachtom sa diala odplata v zmysle „oko za oko, zub za zub“.

Postup Červenej armády k slovenským hraniciam nenechával nikoho na pochybách o blížiacej sa porážke Nemecka. Väčšina nemeckého obyvateľstva na Slovensku hľadela na ďalší vývoj udalostí s obavami a strachom. Nemci začali hromadne vystupovať z DP a pred povolaním na front sa snažili skryť alebo dokonca dezertovať. V snahe vyhnúť sa službe v armáde viacerí požiadali o zmenu národnosti z nemeckej na slovenskú.

⁵ Tamže str. 23

Na jeseň roku 1944 sa začína pripravovať evakuácia Karpatských Nemcov. Finančne ju mal pokryť Slovenský štát. Presunuté za hranice mali byť hlavne ženy a deti, a to do priestoru Sudet a Rakúska. Bol to ďalší „posun“ Nemcov mimo územia Slovenska.

Evakuovaných Nemcov koniec druhej svetovej vojny zastihol z väčšej časti v sudetskej oblasti, v Nemecku a v Rakúsku. Vzhľadom na dopravné obmedzenia si mohli evakuanti vziať zo svojich domovov len nepatrné množstvo hnutelných vecí a predmety dennej potreby. Červená armáda považovala všetok majetok vo vlastníctve Nemcov za vojnovú korisť a v súlade s tým aj postupovala.

Súčasťou chaotickej a nezvládnutej evakuácie sa nakoniec stal aj masaker na Švédskych šanciach. Odohral sa pri repatriácii evakuovaných Karpatských Nemcov. Príslušníci 17. pešieho pluku z Petržalky postrieľali 265 obyvateľov Dobšinej, Kežmarku, Gelnice, Mlynice a Janovej Lehoty. Celková bilancia obetí bola 120 žien, 71 mužov a 74 detí. Najmladšia obeť mala 4 mesiace. Šlo o jednu z najtragickejších masových vražd civilistov na Slovensku počas obdobia po druhej svetovej vojny.

Hlavným aktérom vražd bol dôstojník československého obranného spravodajstva, poručík Karol Pazúr. Ten nariadil repatriovaných Nemcov postrieľať a cennosti, ktoré si z evakuácie viezli, rozdelil príslušníkom jednotky, čo popravu vykonala. Jediný súdený za tento zločin bol práve Karol Pazúr. Z dvadsiatich rokov, na ktoré ho po odvolaní odsúdili, si nakoniec odpykal len jeden. Po odsune Nemcov sa o tragédii najprv mlčalo a potom bola zabudnutá. Karol Pazúr dožil svoj život bez ujmy v Banskej Bystrici, kde v roku 1975 umrel.

3. Karol Pazúr

Poznámka autora: Tento výčet obětí byl vyhotoven na základě původního seznamu, který 12. 11. 1993 zveřejnil ing. Georg Klein z německého Odelzhausenu, jež v té době čítal 253 mrtvých. Další seznam již s 267 obětmi zveřejnil ing. G. Klein 23. 3. 2001. V průběhu studia archivních pramenů a korespondence s pozůstalými jsem doplnil, případně upřesnil některá další životopisná data a údaje.

Portréty mladistvých obětí ze Švédských šancí pocházejících ze slovenské Janovy Lehoty – Drexlerhau: Eduard Kusch (18 let), Emil Stredak (18 let), Agnes Kusch (19 let), Otto Pogadl (16 let) ■ Porträit jugendlicher Opfer der Schwedenschanzen aus Janova Lehota – Drexlerhau: Eduard Kusch (18 Jahre), Emil Stredak (18 Jahre), Agnes Kusch (19 Jahre), Otto Pogadl (16 Jahre)
OA G. Klein

4. Portréty obětí z Drexlerhau- Janovej Lehoty

4 Povojnové obdobie

Negatívna skúsenosť s mnohými príslušníkmi nemeckej národnostnej menšiny sa premietla do Benešovej koncepcie povojnového Československa, ktoré malo byť budované bez nemeckej či maďarskej menšiny ako tzv. „slovanská koncepcia“. Vysídlenie maďarskej menšiny veľmi neschválili. Po prechode frontu a po skončení vojny sa značná časť karpatských Nemcov vrátila alebo sa pokúsila sa o návrat do vlasti. Víťazi už ale jednali o „definitívnom riešení“ a odsune Nemcov z oblastí centrálnej a východnej Európy, kde žili ako minorita.

4.1 Vôľa víťazov. Postupim a odsun

Postupimská konferencia sa konala od 17. júla do 2. augusta 1945. Stretli sa na nej stretli predstavitelia troch hlavných spojeneckých mocností: Spojených štátov amerických (Harry S. Truman), Spojeného kráľovstva (Winston Churchill a neskôr Clement Attlee) a Sovietskeho zväzu (Josif Vissarionovič Stalin). Cieľom konferencie bolo rozhodnúť o povojnovom usporiadaní Európy a riešení nemeckej otázky.

⁶ ŠINÁGL, Jan, Fotografia in Hlas svobody a demokracie, dostupné na: <https://www.sinagl.cz/z-korespondence/13583-18-6-2023-svedske-sance-masakr-pripomene-pieta-modlitba-i-nove-zvony-na-jednom-z-nich-jsou-jmena-detskych-obeti.html>, citované dňa 20. 2. 2024

Jedným z najvýznamnejších rozhodnutí, prijatých na tejto konferencii, bolo odobrenie presídlenia alebo odsunu nemeckého obyvateľstva z Československa, Poľska a ďalších častí východnej Európy. Toto rozhodnutie bolo motivované viacerými faktormi:

1. Po vojne sa hranice v Európe posúvali, pričom mnohé oblasti s nemeckým obyvateľstvom sa ocitli pod správou iných štátov. Odsun bol vnímaný ako spôsob, ako zjednodušiť nové geopolitické usporiadanie.
2. Existovalo tiež silné odvetné cítenie voči Nemcom, ktorí boli často všeobecne vnímaní ako zodpovední za vojnu.
3. Odsun považoval za nevyhnutný krok k zabezpečeniu trvalej mierovej stability v regióne. Jedným z cieľov povojnového usporiadania bolo vytvoriť etnicky homogénnejšie štáty, čo malo teoreticky podporiť vnútornú stabilitu a znížiť riziko budúcich konfliktov.

V záveroch Postupimskej konferencie sa píše: „*Vlády sa jednohlasne zhodli, že každý uskutočnený odsun (nemeckého obyvateľstva z Poľska, Československa a Maďarska sa vykoná zákonným a humánnym spôsobom. (Vyhláška kontrolnej rady v Nemecku, odsek XIII).*”⁷

4.2 Benešove dekréty

„*Súhlas víťazných mocností s odsunom Nemcov z územia ČSR umožnil vláde vytvoriť legislatívnu bázu pre ich vysídlenie. Rozhodujúcim krokom bol dekrét prezidenta republiky č. 33 z 2. augusta 1945, ktorý odobral nemeckému obyvateľstvu až na stanovené výnimky občianstvo SR. Na Slovensku upravovali postavenie Karpatských Nemcov nariadenia SNR č. 33, 55 a 83 o potrestaní fašistických zločínov a zriadení ľudových tribunálov, Bezpečnostné orgány postupovali v určitých prípadoch voči nemeckému obyvateľstvu svojvoľne a bez zákonného podkladu.*“⁸

Benešove dekréty predstavujú súbor právnych opatrení prijatých v období rokov 1940 až 1945 československým exilovým prezidentom Edvardom Benešom. Tieto dekréty boli vytvorené a schválené s cieľom rekonštruovať právny a sociálny poriadok v Československu po skončení druhej svetovej vojny a nacistického obsadenia.

⁷ KARPÁTY, Peter : Karpatskí Nemci a nemecká otázka na Slovensku in Folia geographica 6, Prešov 2002

⁸ tamže

Dekrét č. 108 umožňoval konfiškáciu majetku osôb nemeckej a maďarskej národnosti ako aj kolaborantov bez nároku na náhradu. Tieto dekréty mali zásadný vplyv na nemeckú menšinu na Slovensku, ktorá bola po vojne často kolektívne vnímaná ako nepriateľská alebo zradcovská. Ako priamy dôsledok dekrétov bolo v rámci povojnového presídlenia nútene vysídlených za hranice približne 2,5 milióna Nemcov z Československa, mnohí z nich pochádzali zo Slovenska.

Benešove dekréty sú dodnes predmetom diskusií a kontroverzií. Na jednej strane sú vnímané ako nevyhnutný krok k obnoveniu československej suverenity, sú pokladané za spravodlivý trest pre kolaborantov. Na druhej strane sú kritizované za využitie konceptu kolektívnej viny a za ukážku porušovania zásad právneho štátu a ľudských práv.

Napriek pokusom o revíziu alebo zrušenie týchto dekrétov počas rokov zostávajú Benešove dekréty platnou súčasťou československého a neskôr českého a slovenského právneho poriadku.

4.3 Pravidlá odsunu - legislatíva

Odsun Nemcov po druhej svetovej vojne bol čiastočne riadený rozhodnutiami prijatými na medzinárodnej úrovni, najmä na Postupimskej konferencii v roku 1945. Lídri Spojených štátov, Veľkej Británie a Sovietskeho zväzu sa dohodli na vysídlení nemeckých skupín obyvateľstva, ktoré žili v Poľsku, Maďarsku a Československu. Tento odsun mal byť uskutočnený „humánnym spôsobom“, čo bolo v priamom kontraste s následnou realitou, kde mnohé prejavy odsunu boli sprevádzané násilím a krutosťou.

Na Slovensku, ktoré malo v rámci Československa určitú mieru autonómie, boli prijaté vlastné zákony a nariadenia, ktoré sa týkali odsunu Nemcov. Slovenská národná rada prijala sériu nariadení, ktoré sa týkali nielen majetkových otázok, ale aj otázok štátnej príslušnosti a občianskych práv nemeckého obyvateľstva na Slovensku. Tieto nariadenia boli v súlade s hlavnými zásadami Benešových dekrétov, ale zohľadňovali aj lokálne podmienky a potreby.

Aplikácia týchto zákonov a nariadení na odsun Nemcov bola komplexná a často kontroverzná. Proces odsunu zahŕňal nielen administratívne kroky, ale aj praktickú realizáciu, ktorá zahŕňala presun obyvateľstva, manažment majetku a riešenie sociálnych a humanitárnych otázok. Odsun sa stretol s rôznymi výzvami, vrátane logistických problémov, odporu zo strany dotknutého obyvateľstva a medzinárodných reakcií.

4.4 Kto za hranice, kto môže ostať

Odsun Nemcov z Československa bol riadený sériou kritérií, ktoré určovali, kto má byť odsunutý a kto môže zostať. Tieto kritériá boli založené predovšetkým na národnostnej príslušnosti, politických postojoch a vojnových činoch. Osoby nemeckej národnosti, ktoré boli automaticky považované za členov nemeckej menšiny, boli v zásade určené na odsun, pokiaľ nespĺnili špecifické podmienky umožňujúce ich zostávajúci pobyt.

Výnimky z odsunu boli možné na základe niekoľkých faktorov:

1. Osoby, ktoré mohli dokázať svoj antifašistický postoj alebo aktívny odpor proti nacistickému režimu, mohli požiadať o povolenie zostať.
2. Osoby, ktoré boli životne dôležité pre ekonomiku krajiny, ako napríklad odborníci v určitých priemyselných odvetviach, mali šancu získať výnimku.

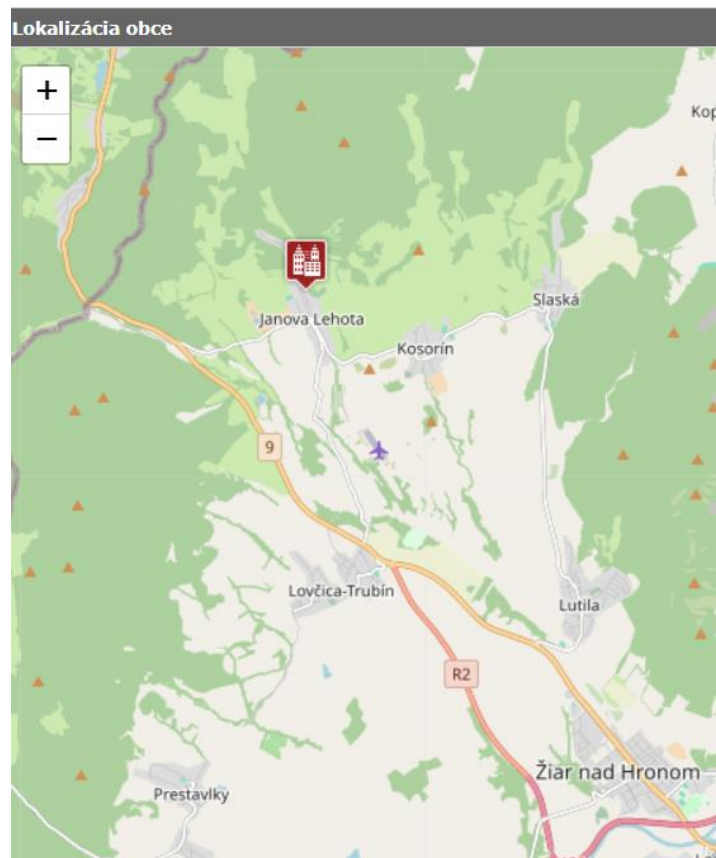
Rozhodnutia o výnimkách boli často zložité a subjektívne, pričom konkrétne prípady boli posudzované individuálne. Identifikácia osôb určených na odsun sa uskutočňovala na základe sčítania ľudu, špecifických prieskumov a registrov obyvateľov. Občania boli povinní deklarovať svoju národnosť, pričom tieto informácie sa následne používali pri rozhodovaní o odsune. (viď. Vzor Odpis v prílohách)

5 Príbeh Janovej Lehoty

5.1 Vznik obce

Janova Lehota je obec situovaná v regióne stredného Slovenska. Jej vznik sa datuje do obdobia stredoveku, v súvislosti s rozsiahlymi kolonizačnými aktivitami. Osídlenie bolo často motivované snahou o ťažbu nerastných surovín, ktorá v tom čase dominovala v hospodárstve regiónu.

Špecifickým faktorom vzniku Janovej Lehoty bolo nemecké osídlenie. Nemci, známi svojimi

5. Lokalizácia Janovej Lehoty

baníckymi a remeselnými schopnosťami, boli pozvaní do tejto oblasti, aby rozvíjali miestnu ťažbu. Nemecké osídlenie prinieslo do Janovej Lehoty množstvo kultúrnych a technologických inovácií, ktoré ovplyvnili jej ďalší vývoj. V obci sa prelínali vplyvy rôznych etnických

6. Janova Lehota v medzivojnovom období

skupín, najmä Slovákov a Nemcov, čo vytváralo jedinečnú sociálnu a kultúrnu mozaiku. Tieto interakcie formovali charakter obce a jej komunity, kde sa miešali rôzne tradície, jazyky a zvyky.

„Janova Lehota, podľa úradných štatistík, bola v medzivojnovom období najväčšou obcou na Slovensku, čo sa týka počtu obyvateľstva nemeckej národnosti.“⁹

Nežili v nej baníci, ale stavbári a kamenári, ktorí chodili po celej Európe a stavali mosty z kresaného kameňa. Karpatskí Nemci stavali typické dvojposchodové domy, niektoré z nich sa v obci zachovali dodnes. Boli vysoké, kamenné a s malými oknami. V jednom dome bývali aj štyri generácie.

5.2 Rodiny Nemcov - zamestnanie, zvyky, prínos pre kraj

Rodiny Nemcov v Janovej Lehote mali podstatný vplyv na hospodársky život obce. Mnohí z nich boli zamestnaní v baníctve, čo bolo dôležité pre región bohatý na nerastné suroviny. Ich technické znalosti a skúsenosti, získané cez generácie, prispievali k rozvoju a efektívnosti miestneho baníctva. Okrem toho sa nemecké rodiny venovali aj remeslám, najmä drevárstvu a kováčstvu.

Nemci priniesli do Janovej Lehoty aj svoje kultúrne zvyky a tradície, ktoré sa postupne prelínali s miestnymi zvykmi. Typické nemecké jedlá a recepty obohatili miestnu kuchyňu, zatiaľ čo nemecké sviatky a oslavy pridali do kalendára obce nové kultúrne udalosti.

⁹ Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 VI. časť

Nemecké rodiny kládli vysoký dôraz na vzdelávanie a kultúru, čo malo pozitívny vplyv na celkovú úroveň vzdelanosti v Janovej Lehote. Zriadili a podporovali školy, kde sa vyučovalo aj v nemeckom jazyku, čím prispievali k vzdelávaciemu rozvoju regiónu. Ich prínos sa prejavoval aj pri budovaní knižnice, podpore umenia.

Ekonomický a kultúrny prínos nemeckých rodín bol významný. Pomáhali formovať hospodársky obraz obce, prispievali k rozvoju miestnych zručností a remesiel a obohacovali kultúrny život Janovej Lehoty. Ich prítomnosť a aktivita v oblasti pomohli zvýšiť hospodársku produktivitu a kultúrnu diverzitu, čo malo pozitívny vplyv na celý región.

Vzájomné pôsobenie medzi nemeckými rodinami a slovenskými obyvateľmi obce bolo charakteristické pre Janovu Lehotu. Hoci existovali kultúrne a jazykové rozdiely, obidve komunity spolupracovali v mnohých oblastiach, čo viedlo k vzájomnému obohacovaniu a porozumeniu medzi nimi. Túto, prakticky nekonfliktnú symbiózu, narušila druhá svetová vojna a odsun Karpatských Nemcov, ktorý zmieňujem v predchádzajúcich kapitolách.

5.3 Odsun

Odsun nemeckej menšiny zo Slovenska po druhej svetovej vojne bol súčasťou širšieho povojnového presídľovania obyvateľstva v Európe, ktoré bolo motivované politickými, odvetnými a národnostnými dôvodmi. V prípade Slovenska to znamenalo presun tisícov ľudí nemeckej národnosti, ktorí boli nútení opustiť svoje domovy, často s vážnymi dôsledkami pre ich osobné životy a komunity, v ktorých žili. Proces bol často sprevádzaný konfiškáciou majetku, stratou občianskych práv a nútenou prácou.

Janova Lehota mala do apríla roku 1944 približne 4800 obyvateľov. Bola to obrovská dedina o veľkosti Kremnice alebo Handlovej. Z pôvodného obyvateľstva ostali v Janovej Lehote len štyri rodiny. „*Obec opustili širšie rodiny Antolovcov, Bellanovcov, Binderovcov, Bublákovcov, Budajovcov, Černákovcov, Černotovcov, Dammerovcov, Daubneorvcov, Daumerovcov, Dereovcov, Dubtovcov, Färberovcov, Fitzinovcov, Fitzovcov, Frankovcov, Frommerovcov, Gaalovcov, Gretchnerovcov, Grossovcov, Hanelovco, Hubeorvcov, Ibbovcov, Kotzianovcov, Kozlíkovcov, Krausovcov, Kriazdoňovcov, Kuschovcov, Langovcov, Laslopovcov, Litschovcov, Melzerovcov, rodina Mokosch, Oravetz, Palik, Papesch, Petrik, Pekar, Petruch, Pogadl, Polonyi, Predatch, Protch, Rakoz, Rang, Retzuch, Rozenbeerger,*

Rusnák, Schneider, Schnurer, Schuster, Stang, Steinbach, Storzer, Stredak, Stoer, Wanko, Vauer, Weber, Weiss, Weltzer, Wenzel. ¹⁰

Dohromady bolo odsunutých vyše 430 osôb. Odsúvaní boli na súpisnej listine živateľa rodiny, o ktorom sa dozvedáme aj rok narodenia a profesiu. Ostatní členovia majú uvedení len rok narodenia. Pri staršom súrodencovi sú uvádzaní aj nezaopatrení bratia, sestry, prípadne ovdovení rodičia - osoby, ktoré boli závislé na príjme uvádzanej hlavy rodiny.

Ako sa dozvedáme zo súpisu nehnuteľností, pripadnutých štátu, v Janovej Lehote sa vyprázdnilo okolo 170 viacgeneračných domov.

5.4 Harmonogram a realizácia

Plánovanie a realizácia procesu odsunu Nemcov zo Slovenska po druhej svetovej vojne boli zložité a dobre premyslené operácie, ktoré vyžadovali pevný harmonogram a koordináciu medzi rôznymi orgánmi a mocnosťami. Harmonogram odsunu bol navrhnutý tak, aby zabezpečil čo najefektívnejšie a bezpečné presídlenie nemeckého obyvateľstva. Na začiatku procesu bolo potrebné identifikovať a kategorizovať nemeckých obyvateľov na základe ich pôvodu, príslušnosti a historických súvislostí. Tento krok umožnil určiť, kto bude musieť opustiť svoje domovy a kto môže zostať na území Slovenska. Realizácia odsunu sa začala s prípravou nemeckých obyvateľov na ich presídlenie. Bolo im poskytnuté minimálne vybavenie a podpora pre cestu do nových krajín. Mnohí boli umiestnení v tranzitných táboroch, ako napríklad tábor v Novákoch, kde boli zbieraní a organizovaní do skupín podľa ich cieľových destinácií.

Harmonogram odsunu bol taktiež spojený s rôznymi administratívnymi a právnymi krokmi, ako napríklad prípravou potrebných dokumentov, konfiškáciou majetku a zabezpečením poriadku počas celého procesu. Tieto opatrenia boli nevyhnutné na zabezpečenie hladkého a bezpečného priebehu odsunu. Samotný proces odsunu bol realizovaný postupne a podľa plánu, pričom jednotlivé skupiny obyvateľov boli transportované do ich nových krajín pomocou rôznych dopravných prostriedkov. Celý proces bol sledovaný a koordinovaný orgánmi vykonávajúcimi odsun a podporovaný medzinárodnými dohodami a dohovormi.

¹⁰ Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 VI. časť

5.4.1 Tábor Nováky

Pre Nemcov z Drexlerhau - Janovej Lehoty, bol prestupnou stanicou na ceste do novej vlasti zberný tábor v Novákoch.

Tábor bol zriadený krátko po ukončení vojny s cieľom zorganizovať a efektívne uskutočniť odsun nemeckého obyvateľstva. Bol navrhnutý tak, aby zvládol veľký počet ľudí, poskytoval základné životné podmienky a zabezpečoval kontrolu nad procesom odsunu.

Podmienky v tábore Nováky boli náročné. Obyvatelia čelili obmedzenej slobode pohybu, základným životným podmienkam a neistote ohľadom svojej budúcnosti. Napriek snahám o udržanie poriadku a organizácie sa tábor často stretával s problémami spojenými s preplnenosťou.

Obyvatelia tábora boli systematicky registrovaní, ich osobné údaje a majetok boli evidované, a postupne boli pripravovaní na presun. Proces zahŕňal aj zdravotné prehliadky a určovanie konečných destinácií pre presídlenie. Tábor slúžil ako dočasný domov pre mnohých, kým neboli uskutočnené potrebné administratívne kroky na ich odsun.

Niektoré budovy mali poškodené okná i dvere, ďalšie prehnutú podlahu, chýbali posteľe a mnoho ľudí spávalo na zemi. Sociálne zariadenia nespĺňali základné požiadavky hygieny, zásobovanie pitnou vodou a stravovanie bolo nevyhovujúce. Stávalo sa, že internovaní nedostali ani predpísanú dávku chleba.¹¹

Značnú časť osadenstva tvorili mladiství, začiatkom roka 1946 žilo v tábore 1921 detí do 16 rokov. Muži väčšinou pracovali v hnedouhoľných baniach v Novákoch a v Handlovej, časť internovaných osôb bola zamestnaná v poľnohospodárstve.¹²

Dňa 22. júna 1949 bol zrušený sústredovací tábor v Novákoch. K uvedenému dátumu bol zastavený aj akýkoľvek prísun osôb nemeckej národnosti do tábora.¹³

¹¹ GABAZILOVÁ- OLEJNÍKOVÁ ,Soňa- OLEJNÍK, Milan: *Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953*. Bratislava : s. 651. **Soňa Gabzdilová-Olejníková, Milan Olejník.** *Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953*. Bratislava : s.n., 2004.

2. KARPATSKÍ NEMCI A NEMECKÁ OTÁZKA NA SLOVENSKU. Prešov : s.n., 2002.

¹² GABAZILOVÁ- OLEJNÍKOVÁ ,Soňa- OLEJNÍK, Milan: *Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953*. Bratislava : s. 69

¹³ Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 V. časť. Sústredovací tábor Nováky- zrušenie

5.4.2 Zoštátnenie majetku Nemcov

Majetok, ktorý Nemci zanechali za sebou, bol predmetom komplikovaných právnych a administratívnych úprav, ktoré ovplyvnili nielen životy dotknutých rodín, ale aj hospodársky a sociálny vývoj regiónu. Počas procesu odsunu bola väčšina majetku Nemcov konfiškovaná a znárodnená štátnymi orgánmi. To znamenalo, že domy, pozemky, podniky a iné hodnoty, ktoré patrili nemeckým rodinám, boli prebraté do štátneho vlastníctva alebo prerozdelené medzi nových obyvateľov. (viď. Zoznam mien majiteľov konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku)

Konfiškácia majetku mala výrazný dopad na ekonomiku a sociálnu štruktúru obce Janova Lehota. Mnohé rodiny stratili svoje živobytie a zdroje obživy a museli začať znova budovať svoje životy od základov. Majetky Nemcov boli využité na rôzne sociálne a hospodárske účely, ako napríklad na výstavbu nových domov pre obyvateľov, na založenie nových podnikov alebo na rozvoj infraštruktúry v regióne. Tieto opatrenia mali za cieľ kompenzovať stratu majetku a podporiť obnovu a obnovu po vojne.

Majetok Nemcov sa stal aj predmetom sporov a konfliktov medzi rôznymi skupinami obyvateľov, ktoré sa snažili uplatniť svoje nároky na dané územie a majetok. Tieto spory sa často tiahli dlhé roky a prispeli k napätiu a nepokojom v regióne. *ONV v Kremnici v prípise z 30. augusta 1945 upozorňoval miestnu stanicu NB na neustále sťažnosti o vykrádani nemeckých obcí, v ktorých neznámi páchatelia poškodili domy, vymontovali okná, dvere i ďalšie časti a odniesli hospodárske náradie. ONV konštatoval, že nemôže ďalej tolerovať takýto stav a žiadal stanicu NB, aby vykonávala prísnejší dozor v obciach svojho obvodu a na zistených páchatel'ov podala trestné oznámenie.¹⁴ Aj v samotnej Kremnici si obyvatelia privlastňovali hnutelný majetok po evakuovaných Nemcoch.¹⁵ Národný výbor v Kremnici konštatoval, že inventár nehnuteľného nemeckého majetku v „chaotických pomeroch zostaviť nemohli a pridelovali ho bez zaevidovania.¹⁶*

Okresný národný výbor v Kremnici vyzval 18. mája 1945 Okresný národný výbor v Brezne nad Hronom, aby bol nápomocný pri osídľovaní nemeckých obcí - Krahule, Kopernica, Kremnické Bane, Nová Lehota a Janova Lehota, ktoré boli opustené, niektoré ostali dokonca

¹⁴ Tamže, kar. 68, prez. Krádeže spáchané našimi občanmi na národnom majetku, ktorý t. č. je v držbe príslušníkov nemeckej národnosti

¹⁵ Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980, kar. 23, prez., 96/46

¹⁶ Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond. OÚ Kremnica, kar. 533, adm., D 2461/45

prázdné. Napriek úsiliu národných výborov osídľovanie postupovalo pomaly. Ako informoval národný výbor v Kremnici, pridelovanie pôdohospodárskeho majetku Nemcov nebolo možné realizovať v plnej miere kvôli malému počtu uchádzačov.¹⁷ Kvôli malému počtu uchádzačov ostali mnohé domy opustené. (viď. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov)

5.4.3 Nové miesto pre život

Počas procesu odsunu Nemcov zo Slovenska po druhej svetovej vojne sa väčšina dotknutých rodín ocitla v neistote a bezdomovectve, keď museli opustiť svoje domovy a hľadať nové útočisko v iných krajinách. Kam a ako presne odišli, záviselo od mnohých faktorov, vrátane ich pôvodného miesta bydliska, rodinných väzieb, povolania a možností, ktoré im boli k dispozícii.

*Mnohé rodiny odišli do Nemecka, ktoré bolo ich pôvodným domovom, alebo do oblastí, kde mali rodinné väzby a známych. Iné sa presťahovali do iných európskych krajín, ako sú Rakúsko, Česká republika, Maďarsko alebo Poľsko. Niektorí sa rozhodli emigrovať ešte ďalej, napríklad do Spojených štátov amerických, Kanady alebo Austrálie. Presné miesta, kam odišli Nemci zo Slovenska, sa líšili podľa individuálnych okolností a možností každej rodiny. Niektorí mali predtým načrtnuté plány alebo kontakty, ktoré im pomohli pri hľadaní nového miesta na život, zatiaľ čo iní museli spontánne reagovať na novú situáciu a hľadať možnosti, kde by mohli začať nový život.*¹⁸

5.5 Dôsledky odsunu Nemcov

V prvom rade mal odsun významný sociálno-ekonomický dopad, keďže mnohé regióny, kde nemecká menšina žila, prišli o kvalifikovanú pracovnú silu, čo sa odrazilo na miestnej ekonomike. Zároveň došlo k výrazným demografickým zmenám, kde boli niektoré oblasti značne vyľudnené.

5.5.1 Úpadok Janovej Lehoty

Po procese odsunu Nemcov zo Slovenska začala obec Janova Lehota čeliť obdobiu úpadku a demografického úbytku. Odchod väčšiny nemeckých rodín znamenal stratu

¹⁷ GABAZILOVÁ-OLEJNÍKOVÁ, Soňa- OLEJNÍK, Milan: *Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953*. Bratislava : s.n., 2004.

¹⁸ KARPÁTY, Péter: Karpatskí Nemci a nemecká otázka na Slovensku in *Folia geographica* 6, Prešov 2002

významnej časti obyvateľstva a ich hospodárskych a kultúrnych prínosov. S odchodom Nemcov prišlo aj oslabenie miestnej ekonomiky a spoločenstva.

Mnohé závody a remeselné dielne, ktoré boli predtým vlastnené a prevádzkované nemeckými rodinami, zanikli alebo šli do úpadku. To viedlo k strate pracovných miest a zhoršeniu hospodárskej situácie v obci. Okrem toho bol úpadok Janovej Lehoty spojený aj s všeobecným útlmom vidieckeho života a odlivom obyvateľstva do väčších miest a do zahraničia.

Mnoho mladých ľudí opustilo obec v hľadaní lepších pracovných a životných príležitostí inde, čo ešte zhoršilo demografickú situáciu. S úpadkom obce prišlo aj zhoršenie infraštruktúry a verejných služieb. Školy, nemocnice a obchody zatvárali svoje brány, čo spôsobilo obmedzenie prístupu k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a bežným potrebám pre obyvateľov. Celkový úpadok Janovej Lehoty sa stal symbolom obetí a straty, ktoré sprevádzali proces odsunu Nemcov zo Slovenska. V súčasnosti sa obec snaží obnoviť svoj hospodársky a sociálny život, ale stopy úpadku a straty zostávajú stále viditeľné.

5.5.2 Návrat do rodiska po roku 1989

V sovietskej zóne, ktorá zahŕňala východnú Európu a časti Nemecka, boli hranice pre odsunutých Nemcov relatívne polopriepustné. Aj keď pohyb na Západ bol prísne kontrolovaný a obmedzený, cestovanie medzi štátmi Varšavskej zmluvy bolo možné, hoci podliehalo určitým obmedzeniam a dohľadu. Toto umožnilo určitú mieru kontaktu, kultúrnej a informačnej výmeny medzi rodiskom a novým miestom pobytu, hoci pod striktným dohľadom.

Na druhej strane, americká zóna ako miesto nového trvalého pobytu, znamenala zväčša úplné pretrhnutie kontaktu s domovinou. Železná opona, ktorá oddelila Západ od Východu, výrazne obmedzila akúkoľvek formu výmeny medzi týmito dvoma regiónmi. Táto nepriepustná hranica bola symbolom ideologického rozdelenia Európy a sveta, čo viedlo k výrazným rozdielom vo vývoji, životnom štandarde a slobode na oboch stranách.

Po roku 1989, keď padla železná opona a hranice sa stali priepustnejšími, obyvatelia bývalých sovietskych a amerických zón mali možnosť znovu nadviazať kontakt s rodiskom. Pre mnohých potomkov nemeckej menšiny odsunutej z Janovej Lehoty to znamenalo príležitosť navštíviť svoje historické domovy, obnoviť stratené rodinné väzby a podeliť sa o informácie a kultúrne dedičstvo, ktoré bolo desaťročia odrezané.

Po nežnej revolúcii v roku 1989 vyvolalo rozruch vystúpenie prezidenta Václava Havla, v ktorom odsúdil ako prvý oficiálny predstaviteľ Česko-Slovenska diskriminačné vyhostenie po roku 1945 a ospravedlnil sa za utrpenie, ktoré spôsobili metódy, akými sa toto vyhostenie uskutočňovalo. Jeho slová odštartovali o tejto dlho zamlčovanej kapitole rozsiahlu verejnú diskusiu, ktorá pokračuje dodnes.¹⁹

Slovenská strana sa s odsunom Nemcov vyrovnala aspoň ospravedlnením, ktoré bolo prednesené na pôde SNR 12 februára 1991.²⁰: „Je zvlášť poľutovaniahodné, že touto fázou odsunu boli postihnutí zväčša nevinní pracovití ľudia, práve tí, čo sa po skončení vojny dobrovoľne rozhodli vrátiť na Slovensko, lebo ho považovali za svoju vlasť. Títo naši nemeckí spoluobčania trpeli za tých, ktorí v mene nemeckej menšiny na Slovensku slúžili nacizmu.“

Čo sa týka Janovej Lehoty: „Vo veľkej väčšine sa nemecké obyvateľstvo zúčastnilo počas existencie tzv. Slovenského štátu v bojoch na strane nepriateľa. Ovšem nie všetci, do bojov počas SNP na strane partizánov sa zapojilo 13 rodín z tejto obce.“²¹

Väčšina Nemcov z Janovej Lehoty sa do obce nevrátila. Zomreli na rôznych miestach v Nemecku (vid'. obr. 21 a 22). Mnohí sa dokonca nikdy nevrátili ani na návštevu.

Pri sčítaní v roku 2021 sa k nemeckej národnosti na Slovensku prihlásilo 8 573 obyvateľov. Z toho 3 318 obyvateľov uviedlo iba nemeckú národnosť a 5 255 obyvateľov uviedlo kombináciu nemeckej a ďalšej národnosti. Či však majú Karpatskí Nemci na Slovensku budúcnosť, zostáva otáznou. Zostali za hranicou našej krajiny.

¹⁹ GABAZILOVÁ- OLEJNÍKOVÁ, Soňa- OLEJNÍK, Milan: *Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953*. Bratislava : s. 103

²⁰ V Y H L Á S E N I E Slovenskej národnej rady k odsunu slovenských NemcovSchválené Slovenskou národnou radou uznesením z 12. februára 1991 číslo 78, dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/static/sk-sk/nrsr/doc/v_k-odsunu-nemcov.htm, citované dňa 6.4.2024

²¹ Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 VI .časť

Prílohy

Soznam prihlášok nepriateľského majetku.

Obec: Janová Lehota

Okres: Kremnica

B. č.	Meno a prímene prihlásovateľa	Bydlisko a č.d.	Poznámka
1.	Daniš Lukáč	Jan. Lehota 270	
2.	Daniš Dominik	--- 266	
3.	Dobrota Juraj	--- 202	
4.	Dobrota Juraj	--- 196	
5.	Weberová Ditta	--- 1	
6.	Čiliak Ján ml.	--- 186	
7.	Minka Martin	--- 73	
8.	Valko František	--- 94	
9.	Beliančin Štefan	--- 76	
10.	Vincent Anton	--- 61	
11.	Belička František	--- 398	
12.	Binder Pavol	--- 7	
13.	Roško Štefan	--- 65	
14.	Minka Jozef	--- 68	
15.	Daniš Anton	--- 472	
16.	Čiliak Ján st.	--- 189	
17.	Pílnik Ján	--- 69	
18.	Antala Ján	--- 54	
19.	Piatrik Emil a Štefan	--- 164	
20.	Schwarzbacher František	--- 239	
21.	Roško Ján	--- 63	
22.	Brhlík Anna	--- 56	
23.	Leitner Domin	--- 49	
24.	Puliš Štefan	--- 410	
25.	Beliančin František	--- 221	
26.	Mamojka Jozef	--- 121	
27.	Schwarzbacher Jozef	--- 197	
28.	Kúdela Ján	--- 130	
29.	Benko Tomáš	--- 19	
30.	Snopko Ján	--- 75	
31.	Heško Ladislav	--- 228	
32.	Gažovič Peter	--- 6	
33.	Schwarzbacher Dominik	--- 179	
34.	Šipikal Štefan	--- 42	
35.	Sklenka Ján	--- 48	
36.	Rožňavák Gajza	--- 29	
37.	Kubínsky Ján	--- 126	
38.	Spišiak Cyril	--- 176	
39.	Sárnik Jozef	--- 190	
40.	Slaštan Štefan	--- 243	
41.	Rašlík Imrich	--- 2	
42.	Rákoci Ondrej	--- 142	
43.	Vlnečka Jozef	--- 368	
44.	Potočiar Cyril	--- 77	
45.	Škamla Juraj	--- 209	

Číslo.	Meno prihlasovateľa	Bydlisko č.d.	Poznámka
46.	Pivarčí Ondrej	Jan. "ehota 137	
47.	Paško Ján	"- 143	
48.	Čech Imrich	"- 466	
49.	Ivan Cyril	"- 150	
50.	Kúdela Ján	"- 27	
51.	Gajdoš Martin	"- 315	
52.	Paško Štefan	"- 464	
53.	Benko Gašpar	"- 220	
54.	Moštenický Ondrej	"- 194	
55.	Hranický Jozef	"- 262	
56.	Solák Václav	"- 306	
57.	Čech Jozef	"- 459	
58.	Belička Karol	"- 160	
59.	Rákoci František	"- 153	
60.	Legén František	"- 58	
61.	Dobrota Ondrej	"- 212	
62.	Homola Ján	"- 465	
63.	Urgela Martin	"- 73	

V "anovej "ehote, dňa 12. februára 1947.

Belaková
Za prednostu ÚMNV

Soznam prihlášok nepriateľského majetku.

Obec: Kosorín

Okres: Kremnica

B. č.	Meno a prírmenie prihlásovateľa	Bydlisko č. d.	P o z n á m k a
1.	K ů s e g y Ján	Kosorín 91	
2.	K r ť i a k Ján	-"-	
3.	E l i ť e r Tomáš	-"- 39	
4.	P o l i a k Nikodem	-"- 68	
5.	P o l i a k Vincenc	-"- 6	
6.	K ů s e g y Mária	-"- 93	
7.	P o l i a k Michal	-"- 92	
8.	B e ň o Ján	-"- 35	
9.	P á l e n í k Štefan	-"- 51	
10.	K ú d e l a Jozefína	-"- 60	
11.	D u b o v s k ý Pavel	-"- 7	
12.	H l a v á č Jozef	-"- 37	
13.	H l a v á č Ján	-"- 58	
14.	L e g í n ěndrej	-"- 73	
15.	L e g í n ě Vincenc	-"- 8	
16.	Č a m a j Ján	-"- 3	
17.	P a v l o v Anna	-"- 74	
18.	Č a m a j Jozef	-"- 3	
19.	L e g í n ě Jozef	-"- 72	
20.	H l a v á č Gregor	-"- 32	

V Janovej Lehote, dňa 12. februára 1947.

Dukov
Za prednostu ÚMNV

9. Zoznam prihlášok nepriateľského majetku

- Odpis -

Povereníctvo vnútra v Bratislave.

Číslo: 37.878/4-VIII/5-1946. Bratislava, dňa 24. októbra 1947.
Predmet: Gregor B i n d e r , nepodliehanie odsunu.

Pán

Gregor B i n d e r

v Janovej Lehote, č. B.

Výberová komisia pre odsun ⁴emcov zo Slovenska, zriadená pri VIII. odbore Povereníctva vnútra, výnosom prezídia Povereníctva vnútra zo dňa 8.V. 1946 č. 966/344-46 sekr. rozhodla usnesením zo dňa 23. októbra 1947/č. 16-, že Gregor B i n d e r , nar. 1904 v Janovej Lehote n e p o d l i e h a odsunu podľa hl. III. bodu 5. písm. b/ Smerníc vládneho zmocnenca pre odsun Nemcov zo Slovenska č. 5000/1-2-3-V/5-1946 zo dňa 21. III. 1946, resp. podľa úpravy povereníka vnútra zo dňa 28. VI. 1946 č. 857/205/V-5/1946.

Odsunu nepodliehajú aj tieto rodinní príslušníci menovaného: manželka Anna rod. Weberová, nar. 1907 v Janovej Lehote a neplnoleté deti:

- 1./ Adalbert, nar. 1926, Janova Lehota,
- 2./ Andrej, nar. 1928, Janova Lehota,
- 3./ Sylvester, nar. 1931, Janova Lehota.

Toto rozhodnutie je konečné.

O tom sa upovedomuje:

- 1./ stránka: Gregor B i n d e r .
- 2./ Povereníctvo vnútra, odbor VII. v Bratislave.
- 3./ Osídlovací úrad pre Slovensko v Bratislave.
- 4./ Okresný národný výbor v Kremnici s tým, aby o rozhodnutí výberovej komisie bol upovedomený aj príslušný MNV.
- 5./ Okresné veliteľstvo NB v Kremnici.

Za povereníka:

Skarba, v. r.

Úrad Okresného národného výboru v Kremnici.

Číslo: 15.635/1947. V Kremnici dňa 17. novembra 1947.
Gregor Binder, nepodliehanie odsunu.

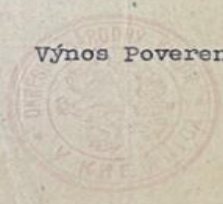
Miestny národný výbor

v Janovej Lehote.

Výnos Povereníctva vnútra zasielam v odpise

se na vedomie.-

Stoupa
za prednosta ONV.

[Signature]
predseda ONV.

FOND NÁRODNEJ OBNOVY

Číslo: 8524/sekr.-3/1948.

Bratislava, dňa 20. apríla 1948.

Predmet: Anna Antal vyd. za Lukáča Vebera 435 spoločníkov, konfiškácia pôdohospodárskeho majetku.

Titl.

Miestny národný výbor

v Janovej Lehote, pp. Sv. Križ n/Hr.

okr. Kremnica.

Tunajšiemu úradu bolo doručené rozhodnutie konfiškačnej komisie, zriadenej podľa § 1 ods. 8. nar. č. 104/45 v znení nar. č. 64/46 Sb. nar. SNR a nar. č. 89/47 Sb. nar. SNR v Kremnici ktorým sa prehlasuje konfiškácia pôdohospodárskeho majetku v smysle citovaných nariadení u Anna Antal, vyd. za Lukáča Vebera, Binder Anna rod. Šnajder, Juraiová, Binder Cecilia r. Kraus, Juraiová, Bublák Mária r. Štang, Bublák Cecilia r. Veisz, Binder Jozef a manž. Schneider Agnesa, Binder Anna vyd. za Vojtecha Mokoša, Binder Verona mal., Binder Štefan mal., Belan Vencel, vd. Bublák Mária r. Štang Štefanová, Binder Jakub mal., Belan Ján, Martin a Jozef synovia Jozefa Belana, Bublák Andrej mal., Bubláková Anna r. Schnierer, Bublák Silvester Michalov syn, Belan Ondrej mal., Bubláková Mária r. Grossová, Bublák Agnesa mal., Andrejová, Binder Ján ž. Alžbeta Vanková, Bublák Jozef ž. Anna Bublák, Binderová Agnesa mal., po neb. Pavlovi Binderovi, Bublák Jeremiáš ž. s Emíliou Petruchovou, Bublák Jozef ž. s Alžbetou Štangovou, Binderová Anna r. Schneiderová, Binder Johana, rod. Weiszová, Belanová Mária r. Veberová Štefanová, Binder Mária r. Veberová, Bublák Mária rod. Weisová, Binder Štefan Tomašov, Binderová Helena r. Antalová, Binderová Helena r. Bubláková Jánova manž., Belanová Alžbeta r. Veberová, Bublák Juraž ž. Agnesou r. Belan, Binderová Anna mal., Binder Štefan ž. s Veronou Ibovou, Binder Ján ž. s Alžbetou Vankovou, Bublák Anna r. Binder, Belan Gejza, Derer Terezia rod. Schneider Jánová, Derer Pavol mal., /Derer Ján a manž. Terezia Schneider syn/, Derer Peter /Derer Jozef a manž. Amália/, Anna Dererová /manž. Jozefa/ r. Petriková, Jozef Peter a Ján Dérer, Dérer Juraž a manž. Alžbeta Langová, Daniš Peter, Grosch Andrej, manž. Derer Mária, vd. Grosz Mária r. Derer Andrejová, Gaál Terezia vyd. Langová, Gross Jánova Gizela Daniš, Gorschner Alžbeta r. Štang, Kocián Ludmila r. Rosenberg, Lang Magdalena r. Lang, Lang Michal mal., Lang Anton a manž. Híkl Alžbeta, Lang Katarína r. Weis Juraiová, Lang Anton ml., Lang Filoména r. Lang Pavlová, Lang Filoména r. Lang, Lang Tomáš mal., Lang Leopold, Lang Urban, Langová Agnesa mal., Lang Ján mal., Jánov Lang Jozef ž. s Johanou Kozlikovou, vd. Lang Anna r. Gross, Lang Juraž matka vd. Alžbeta Lang r. Lang, Lang Juraž mal., Lang Anton ž. s Justínou Langovou, Langová Alžbeta, Langová Justína r. Krausová Alexandrova, Lang. Jozef mal. Andrejov, Langová Marta r. Karola r. Schürer, Lang Mária mal., Lang Urban ž. Karolinou Schneider, Langová Marta r. Schnierer, Lang Ondrej, ž. Alžbetou r. Storzserovou, Lang. Alexander, Lang Alžb. r. Wiess, Lang Ján a manž.

./.

11. Zoznam mien majiteľov konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku

Langová Hel. Palík, Lang Ján ž. Alžbetou Proč, Lang Zuzana
 r. Rozenberger, Lang Jozef a manžel. Agnesa r. Iba, Lang Helena mal.,
 Mokoš Zuzana, vd. Mokoš Cecília r. Vencel, Mokoš Pavel Lečobl
 Heller/, Mokoš Silvester, Mokoš Agnesa nejasné, Mokoš Matej mal.,
 Melzer Michal, Mokoš Terezia r. Vencel, Mokoš Juraj mal., Mokoš
 Cec. r. Šuster, Melzer Mária r. Šnajder Jozefová, Melzer Ján a
 manžel. Šnajder Terezia, Mokoš Julius ž. Antal Verona, Mokoš Ján
 ž. Terezia Vencel, Mokoš Katarína, Mokoš Júlia r. Gross, Müllner
 Pavol ž. Tereziou Weisz, Mokoš Juraj ž. Mária Bubláková, Melzer
 Ján mal., Mikulová Apolonia Jozefová r. Stredáková, Mokoschová
 Agnesa Jurajová r. Ibová, Mokoschová Mária mal. Po Pavlovi
 Binderovi, Mokosch Gašpar ž. Alžbeta Binder, Mokosch Ján mal.,
 Mikula Jozef ž. Apolonia Stredák, Mokosch Jozef Blažejov, Mokosch
 Pavel mal. Blažejov, Mokosch Anna, Blažejov, Mokosch Helena mal.
 Blažejov, Mokosch Rozália Blažejov, Mokosch Ján mal. Jurajov syn,
 Komoš Tomáš a jeho manžel. Agnesa Krausová, Melcer Pavel a manžel,
 Pavlína Petříková, Mokosch Pavel ž. Terezia Komošová, Mokošová
 Cecília mal., Mokoš Jakub ž. Agnesa Šnajder, Melzerová Veronika
 r. Šnajder, Mokoš Ondřej ž. Mária Gál, Mokoš Jozef ž. Cecília
 Mokoš, Mokoš Terezia r. Delan, Mokoš Gašpar, Mokoš Jozef mal.,
 Mokoš Agnesa r. Stang, Mokoš Agnesa r. Iba, Mokoš Štefan a manžel.
 Terezia r. Mokoš, Melcer Klára r. Stangová, Mokoš Tomáš mal.,
 Mokoš Rozália vyd. Šuster, Mokoš Blažej invalid, Mašek Jozef
 a manžel. Anna r. Storzer, Melzer Pavel, Melzer Mária, Mokošová
 Mária r. Gaalová, Mokoš Verona r. Gürtler Štefanová, Melzer
 Alžbeta r. Bublák, Melcer Angela r. Bublák, Novotka Jakub, No-
 votková Roza r. Šnajder, vd. Novotková Roza r. Šnajder, Pogadl
 Anna r. Iba, Pogadl Pavel a Alžbeta, Pogadl Pavel a Juraj,
 Pogadl Anna r. Venzel, Pogadl Silvester a Anna, Pogadl Pavel,
 Pogadl Mária r. Furiš Tomášová, Pogadl Agnesa r. Schnürer Jozef-
 ová, Pogadl Mária r. Predáč Jánová, Petrik Agnesa mal., Petrik
 Michal ž. Agnesa Weisz, Pogadl Jozef ž. so Schnierovou, Petruch
 Mária mal., Palík Juraj, Michal, Ján a mal. Andrej, Helena r.
 Tenninger, Pogadl Štefan, Pogadl Pavel mal., Pogadl. Terezia,
 Petriková Agnesa r. Weisová, Pogadlová Agnesa Jozefova r. Stan-
 gová, Pogadl Agnesa mal., Pogadl Mária mal., Pogadl. Ján, Alojz,
 ž. Karolína Langová, Pogadlová Anna r. Schnürer, Pogadlová Mária
 r. Predáč, Pogadlová Terezia r. Langová Štefanová, Petriková
 Františka r. Petriková, Pogadlová Mária r. Kociánová, Pogadl
 Štefan a manžel. Agnesa r. Oravec, Pogadl Pavel slobod., Pogadlo-
 vá Terezia r. Weber, Palík Pavol mal., Palík Michal ž. Johana
 Weber, Pogadlová Rozália r. Šuster, Pogadlová Mária r. Unterfi-
 nancová, Pekár Štefan a manžel. Mária Vencel, Pogadl Terezia r.
 Schajder, Pogadl Agnesa r. Ibba, Petruch Silvester, Pogadl Te-
 rezia mal., Pogadl Tomáš a manžel. Rákoczi, Pogadl Alžbeta r.
 Oravec, Pogadl Terezia r. Bublák, Pogadl Anna r. Gaal, Rozen-
 berg Anna r. Venzel Michalová, Rákoczi František ž. Vencel
 Agnesa, Rákoczi Františková r. Vencel Agnesa, Rákoczi František
 mal., Rozenberg Mária r. Lang, Rusnák Jozef ž. s. Johanou
 Bubiák, Rusnák Karol ž. Mária Bublák prv. vd. po Michalovi
 Rusnákovi, Rákoczi Mária mal., Jánova, Rákoczi Michal slob.,
 Rusnák Agnesa r. Daumer, Rákoczi Ján ž. Alžbeta Vencel, Rozen-
 berg Tomáš, Rákoczi Anna, Stredák Juraj, Schneider Tomáš a
 manžel. Weiss Mária - Schneider Agata Jurajová r. Schneider,
 Storzer Jozef a manžel. Mária r. Ibba, - Stang Terezia r. Krausz
 Šimunová, - vd. Schnürer Anna r. Weiss Jurajová, Storcer Anto-
 nová r. Novorica Terezia, - Stang Juraj ž. Lang Terezia, - Stang
 Alexander a manžel. Rozália r. Binder, - Stang Štefanová r. Stang
 Magdalena, - Schneider Pavel ž. Veronika Rákoczi, - Schuster
 Bartolomej a manžel. Mokosch Roza, Terezia Schneiderová r. Schnü-
 rer, Mária Schneider r. Bellan Jozefová, - Stangová Anna r.
 Bublák, - Schneider Jozef mal., - Stang Mária mal., Gregorová

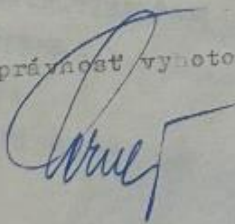
dcéra,- Stang Terezia r. Frausová, - Stang Anna r. Daumer,-
Stang Michal ml.ž. Terezia Erömmel,- Storzer Alžbeta mal., -
Schnürer Mária r. Veber, - Storzer Štefan,- Schnürer Michal,
Storzer Matej hluchonemý,- Storzer Mária r. Stang,- Storzer
Agnesa mal.? Storcer Silvester žen. bol s Tereziou Stang, -
Stredák Terezia r. Melzer,- Schneider Agnesa r. Rákoczi, -
Schneider Gergor, - Storzer Emília r. Mokoš/Jánova,- Schneider
Pavel ž. Veronikou,- Stang Štefan mal., - Stang Mária r. Petri-
ková,- Stredák Andrej ž. Filomena Schneider, - Schnürer Terezia
r. Binder, - Schneider Terezia r. Mokoš, - Stang Mária vyd.Weisz,
Schnürer Jozefína Duday,- Schneider Roza mal. z st.vd. po Pavlovi
Schneider, Stredák Michal ž. Terezia Schneider,- Schneider Ján
ž. Terezia, - Schneider Jozef ž. Verona Derer,- Stang František
ž. Agnesa Binder,- Schneider Terezia r. Dchnürer,- vd. Stang
Anna r. Vanko, - Stang Mária r. Binder, - Schneider Anna r.
Schneider,- Schneider Ján ž. s neb. Volner Agnesou,- Schneider
Juraj ž. Agata Schneider,- Stang Alžbeta, - Schnürer Agnesa,-
Schnürer Anna, Storzer Viktoria vyd. Ibba,- Stang Gabriel, -
Stang Alžbeta r. Rozenberger,- Stang Mária vyd. Hoos,- Stang
Anna, - Stang Terezia,- Schneider Hermína vyd. Volner,- Schneider
Agnesa vyd. Stredák,- Stredák Terezia r. Schneider,- Schneider
Mária vyd. Ibba,- Stang Anna r. Schneider,- Schneider Terezia
r. Venzel,- Storzer Agnesa,- Stredák Angela mal., Stredák Mária
mal., Stredák Viliam mal., Schneider Mária r. Gaal, Šuster Peter,
Šuster Anton - Storzer Juraj- Schneider Štefan a manž. Anna r.
Pogadl, Schnürer Frida mal. - Schnürer Tomáš mal., Schnürer
Adalbert mal.- Schnürer Adolf mal. - Schnürer Hidelgarda mal.-
Schnierer Juraj - Stang Jozefová r. Rozenberger Alžbeta pred tým
Lang Silvestrov - Schnierer Alžbeta - Šuster Pál - Schneider
Pavel ž. s Petruch Alžbetou - Storzer Alžbeta r. Veber Michalová -
Schnierer Alžbeta r. Rákoczi Štefanová - Schnierer Štefan ž. Ra-
koczi Alžbeta - Stang Agnesa vyd. za Jána Stanga - Storzer Alžbe-
ta r. Palík - Storzer Agnesa r. Pogadl Pavlova - Stang Pavla r.
Iba - Stang Pavlína r. Rákoczi - Schneider Štefan ž. Terezia
Kocián - Stredák Július mal. Blažejov syn - Stredák Matej ž.
Agnesa Schücer - Stang Šandor - Schnierer Lajoš - Storzer Anna
vyd. Grosch - Stang Agnesa r. Derer - Storzer Mária r. Derer -
Schuster Pavel - Schuster Anna - Schuster Pavel nejasné - Schnie-
rer Alžbeta - Schnier Mária F. ferej. Vencel Štefanová - Stredák
Jozef - Stang Michal- Stang Mikuláš, Storzer Alžbeta r. Majer
Jozefová - Stredák Ignác - Stredák Roman mal.- Stredák Ján -
Stang Mária rod. Mokoš - Stang Katarína - Schuster Ján - Schnie-
rer Jozef - Storzer Pavel a Pogadl Agnesa - Schneider Mária r.
Hickl Pavlová - Stredák Alžbeta r. Schuster - vd. Agnesa Storzer
Antonová - Storzer Pavel Jozef syn- Storzer Terezia r. Stang
Silvestrová - Schneider Michal Benedikov dedič. Stang Agnesa r.
Stang Jánova - Schneider Alžbeta r. Ibba Jozefová - Storzer
Mária r. Ibba Jozefová - Schneider Terezia r. Derer Pavlová,
Storzer Michal - Stang Verona r. Stang Jozefova - Stang Karolín
mal.- Stang Tomáš mal.- Storzer Juraj - Stang Matej - Stang Mária
mal. vyd.za Hlaváč Juraja - Stredák Terezia Františková - Schnei-
der - Melzer Jánová - Schnürer Alžbeta - Schnürer Štefan -
Schnürer Mária - Schuster Alžbeta Vanka Matejová - Storzer Pavel
a manž.Lang Alžbeta - Storzer Michal a manž. Lang Alžbeta -
Schnierer Agnesa vyd. Veber - Schnürer Anna vyd. za Mateja Veise-
SchnürerMagdalena vyd. za Jozefa Weisza - Stang Michal mal. -
Stang Alžbeta mal. - Stang Terezia r. Daumar Palova - Schnierer
Terezia r. Antal Jozefová - Schneider Mária r. Schneider Micha-
lová - Schnürer Mária mal.- Schnürer Anna mal. - Schneider Juraj
ž. Katarína Schneider - Schneider Amália mal.- Schnürer Pavel -

Schnürer Robert - Stang Menhart - Stang Andrej - Storzer Gabor
mal. - Stredák Alžbeta r. Mokoš Jánová - Storzer Alžbeta -
Schnürer Vendelín mal. - Storzer Terezia r. Iba Jurajova - Schnei-
der Benedik - Schneider Jozef ž. Schnürer Agnesa - Stredák Juraj
Stang Benedik - Schneider Agnesa r. Kraus - Storzer Mária r.
Szinop Štefanová - Stang Mária r. Gaal - Schneider Gregor - Stang
Silvester - Schnür Štefan - Schnürer Šimon - Schnürer Jozef, Stang
Ferdinand ž. Joh. Frömmelová - Schneider Kristína r. Binder - Veber
Mária r. Venzel - Veber Terezia r. Storzer - Vencezl Tomáš -
Weisz Štefan - Vencel Alžbeta r. Vencel - Veber Andrej a manž.
Kozlik Alžbeta - Vencel Terezia r. Gerschner Palová - Vanko Pavel
Volner Ľadnor - Veber Lukáš mal. - Veber Matej - Weisz Matej -
Weisz Alžbeta r. Bublák Matejová - Weisz Mária r. Schneider Jozef
fová - Veber Mária r. Filcz Michalová - Veber Agnesa r. Mokoš
Michalová - Veber Dominik - Veber Mária r. Daubner Jozefová -
Weber Michal st. - Vanka Matej - Wenzel Michal ž. Anna Lang,
Wenzel Anton mal. - Vanko Terezia r. Mokoš Pavlová - Weisz Matej
ž. Lang Mária - Venzel Michal Michalov - Wenzlová Anna r. Langov
Weber Agnesa r. Gaal - Weber Terezia r. Stang - Wenzel Michal ž.
Emília Schneider Michalová - Wenzel Justína Gabrišová, rod. Wer-
zelová - Weisz Jozef mal. ž. Magda Schnürer - Weber Veronika Jo-
zefová r. Langová - Weisová Mária r. Schneider - Venzel Jozef ž.
Brigita Weber - Wenzel Juraj ž. Irena Lang - Vanko Pavel mal. -
Vanko Tomáš mal. - Vanko Terezia mal. - Venzel Gabriel Julina Ro-
zenbergová - Vanko Juraj mal. Vanková Agnesa mal. po Matejovi -
Vollnerová Anna Jánová r. Weisz - Vanko Juraj ž. Veronika Pogad
Vanko Štefan - Vannerová Anna r. Ibová - Weisová Anna Matejová
Schnürer - Weber Juraj - Weisz Agnesa mal. - Weisz Daniel mal. -
Wanner Mária, Alžbeta, Ján - Weisz Agnesa r. Schnürer - Weisz Joz
mal. - Weisz Magda r. Schnürer - Vanko Agnesa - Weber Pavel obuv
Weisz Agnesa vyd. Binder - Weisz Alžbeta vyd. Lang - vd. Mokoš
Cecília r. Wenzel - Mokošová Anna vyd. Pretz, obyvatelov v Janov
Lehote.

PNO Vás žiada o sdelenie, aký majetok menovaný vlastníci
/role, záhrada, vinohrad, obytný dom a pod./ a akú približnú
výmeru má.

Za predsedu:
Dr. Opavská v.r.

Za správnosť vyhotovenia:

Okres: K r e m n i c a

Obec: Janová Lehota

S o z n a m

neosídlených domov konfiškovaných podľa nar.č.104/45
v znení nariadenia č.64/46 Sb.n.SNR

Por. číslo	Popis domu	Bývalý vlastník		Dom stavaný z materiálu		Počet izb včítane kuchyne	Či je dom ih-neč obývatel'ny	V prípade že je dom poškodovaný		Poznámka
		M e n o :	Výmera zastavanej plochy s dvorom a záhrad.	Drevo	Tehla			Čo treba opraviť	Približ. finanč.náhr. potrebná opravu	
1.	4.	Ján Binder	11 79	kameň	-	3	nie	bez okien a dverí		
2.	5	Tomáš Kozlík	11 83	"	-	2	"	"- aj bez strechy		
3.	9	Alex.Stang	2 80	"	-	2	"	málo poškod.		
4.	10	Alex.Lang	3 38	"	-	4	"	okná, dvere		
5.	11	Štefan Fitz	3 38	"	-	2	"	"		
6.	12	Leopold Lang	3 38	"	-	2	"	"- i strecha		
7.	15	Juraj Gross	6 98	"	"	4	"	okná a dvere		
8.	16	Favol Gross	10 76	"	-	3	"	"		
9.	21	Agnesa a Michal Kraus	5 07	"	"	8	"	"		
10.	22	Ambroz a Michal Kraus	9 42	"	-	4	"	"		
11.	23.	Michal Frömmel	3 16	"	-	2	"	"		
12.	24.	Angela Černota	3 17	"	-	3	"	"- i strecha		
13.	29	Leo Gerschner	3 60	"	-	2	"	"		
14.	30x	Teraz. Gerschner	4 14	"	-	2	"	"		
15.	31.	Alžb. Gerschner	4 14	"	-	2	"	"- i vnútri		
16.	33	Karol Gerschner	15 50	"	-	4	"	"		
17.	35	Domin. Stang	1 73	"	-	2	"	"		
18.	36	Michal Weber	3 96	"	-	2	"	okná, dvere		
19.	37	Ján Pogadl	1 73	"	-	2	"	"- i vnútri		
20.	38	Juraj Gerschner	3 93	"	-	2	"	zničený		

15. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov

Por. číslo	Pop. číslo domu	Bývalý vlastník		Dom stavany z materiálu		Počet obyv. izieb	Aký dom? (obýv. alebo neobýv.)	v prípade že je dom poškodený		Poznámka
		Meno	Výmera stavanej plochy	Drevo	Tehla			Čo treba opraviť	Približ. fin. náhr. potreb. na opravu	
21.	41	Joz. Rosenberg	3 02	kameň	-	3	nie	okná, dvere, múr		
22.	44	Eva Fogadl	6 62	-	-	2	"	-		
23.	45	Agn. Gaalová	11 00	-	-	1	"	- dlážka		
24.	47	Ondrej Melzer	11 40	-	-	4	"	okná, dvere		
25.	59	Juraj Schneider	3 20	-	-	3	"	-		
26.	61	Anna Anna Derer	4 71	-	-	4	"	-		
27.	66	Mária Palik	3 20	-	-	2	"	-		
28.	71	Gab. Wenzel	17 01	-	-	2	"	-		
29.	80	Joz. Frömmel	22 91	-	-	2	"	-		
30.	82	Urban Lang	16 36	-	-	4	"	-		
31.	84	Verona Lang	16 25	-	-	2	"	-		
32.	88	Karol Warchol	4 24	-	-	6	"	-		
33.	89	Agn. Schneider	19 89	-	-	3	"	-		
34.	115	Pavel Kozian	10 93	-	-	3	"	- i múry		
35.	117	Imrich Kozian	12 41	-	-	3	"	-		
36.	125	Julius Hlaváč	10 76	-	-	3	"	- a vnútri		
37.	127	Ján Bublák	5 64	-	-	2	"	-		
38.	128	Jozef Bublák	5 64	-	-	2	"	-		
39.	131	Pavel Stredák	3 70	-	-	2	"	okná, dvere		
40.	132	Anna Gaal	1 82	-	-	3	"	-		
41.	133	Juraj Gaal	1 82	-	-	2	"	- i strecha		
42.	135	Pavel Gaal	2 72	-	-	3	"	okná dvere		
43.	140	Karol Rákoci	2 70	-	-	4	"	-		
44.	141	Frant. Rákoci	2 70	-	-	3	"	-		
45.	144	Juraj Lang	11 11	-	-	3	"	-		
46.	146	Mária Lang	11 20	-	-	3	"	- i strecha		
47.	153	Matej Rosenberg	8 02	-	-	2	"	- a vnútri		
48.	158	Jozef -	1 55	-	-	2	"	okná dvere		
49.	159	Terezia -	4 56	-	-	2	"	-		
50.	161	Štefan Stang	4 64	-	-	2	"	-		
51.	163	Anna Stang	7 50	-	-	2	"	-		
52.	165	Šimon Bublák	4 50	-	-	4	"	-		
53.	166	Mária Bublák	3 77	-	-	2	"	- i vnútri		
54.	173	Marg. Storzzer	3 81	-	-	4	"	okná, dvere		

16. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov

Por. čís.	Pop. čís. domu	Bývalý vlastník:		Dom stavaný z materiálu		Počet izieb vchodové kuchyni:	Či je dom v prípade, že je dom poškodený		
		Meno	Výmera stavanej plochy s dvorom a záhradou ha a m2	Drevo	Tehla:		iný	Čo treba opraviť:	čistiť, finančné
55.	178	Mária Bublák	2 08	kamenný	-	2	nie	okná, dvere, vnútri	
56.	193	Ján Stang	9 24	"	-	2	"	okná, dvere	
57.	198	Vojtech Pogadl	1 83	"	-	4	"	" i vnútri	
58.	201	Gregor Stang	6 94	"	-	7	"	"	
59.	208	Št. a Ján Stang	3 64	"	-	2	"	dvere, okná	
60.	210	Terezia Jerer	3 00	"	-	2	"	"	
61.	211	Stefan Schneider	3 98	"	-	2	"	"	
62.	216	Pavel a Ján Binder	2 42	"	-	4	"	"	
63.	237	Ferd. Weber	9 10	"	-	2	"	"	
64.	240	Pavel Stang	2 12	"	-	2	"	"	
65.	241	Gregor Stang	3 27	"	-	2	"	" vnútri	
66.	242	Jozef Budač	3 77	"	-	2	"	"	
67.	245	Juraj Binder	5 32	"	"	2	"	bez strechy, zlý	
68.	247	Matej Weber	10 82	"	-	4	"	"	
69.	261	Silv. Bublák	3 16	"	-	2	"	okná, dvere, múry	
70.	263	Silv. Mokosch	2 40	"	-	2	"	"	
71.	264	Juraj Stang	5 14	"	-	2	"	okná, dvere, z	
72.	265	Leopld Kraus	5 00	"	-	2	"	"	
73.	267	Laurinc Kozian	1 50	"	-	2	"	"	
74.	268	Michal	1 94	"	-	2	"	"	
75.	269	Ján	6 04	"	-	4	"	"	
76.	271	Tekla Fitz	4 09	"	-	2	"	"	
77.	272	Ignác Pogadl	4 12	"	-	2	"	"	
78.	273	Jozef Pogadl	1 29	"	-	2	"	"	
79.	274	Terezia Pogadl	7 20	"	-	2	"	"	
80.	275	Michal Petrik	8 20	"	-	2	"	"	

17. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov

Por. číslo domu	Pop. číslo domu	Bývalý vlastník M e n o	Dom stavaný z materiálu		Počet obyv. izieb v obyvateľnej časti	Či je dom ihneď obývateľný	V prípade, že je dom poškodený		Poznámky
			Výmera záhrady a dvorom a záhradou ha a m2	Drvo Tehla			Čo treba opraviť	Približ. finanč. náhrady potrebná opravy	
81.	279	Ján Ibba	5 68	kameň	-	3	nie	okná, dvere	
82.	280	Matej Mokosch	5 65	---	-	2	"	---	
83.	281	Jozef Gross	4 76	---	-	2	"	---	
84.	282	Jozef Gross	4 77	---	-	2	"	---	
85.	288	Juraj Wenzel	10 17	---	-	3	"	---	
86.	290	Lukáš Weber	4 49	---	-	2	"	---	
87.	294	Ján Binder	10 00	---	-	4	"	---	
88.	300	Ján Gerschner	12 30	---	-	2	"	---	
89.	310	Ján Weiss	6 51	---	-	2	"	---	
90.	311	Pavel Lang	9 80	---	-	2	"	---	
91.	312	Juraj Prostch	9 80	---	-	2	"	---	
92.	313	Ján Černák	7 35	---	-	2	"	---	
93.	314	Pavol Antol	11 21	---	-	2	"	---	
94.	316	Štefan Weber	6 64	---	-	2	"	---	
95.	317	Klement Gross	4 95	---	-	2	"	---	
96.	318	Pavel Rotach	15 00	---	-	2	"	---	
97.	320	Peter Wenzel	4 95	---	-	2	"	---	
98.	321	Pavel Wenzel	4 50	---	-	2	"	---	
99.	325	Alžbeta Kolár	9 20	---	-	2	"	---	
100.	326	Pavel Daumer	9 27	---	-	2	"	---	
101.	327	Ján Weiss	6 68	---	-	2	"	---	
102.	328	Anton Stöcker	3 59	---	-	2	"	---	
103.	330	Bart. Schuster	3 60	---	-	2	"	---	
104.	331	Ján a Jozef Lang	3 53	---	-	4	"	---	
105.	332	Štefan Bublák	4 63	---	-	2	"	---	
106.	333	Ján Stang	2 30	---	-	2	"	---	
107.	334	Štefan Kraus	2 30	---	-	2	"	---	
108.	335	Mária Wenzel	14 81	---	-	2	"	---	
109.	337	Štefan Gürtler	2 30	---	-	2	"	---	
110.	338	Veron. Mokosch	2 30	---	-	2	"	---	

18. Zoznam neosídlených konfiškovaných domov

Por. číslo	Pop. číslo domu	Bývalý vlastník		Dům stavěný z materiálu		Počet obyvatel v kuch. n.	Či je dom obyvatelem	V případě že je dom poškozený		Po
		M o a	Výměry v m ²	Dr. vo	T. hla			Čo treba opraviť	Príbl. fin. opr. p.	
111.	339	Pavel Rusnák	40 17	kameň	-	2	nie	okná dvere		
112.	340	Ján Wanko	4 65	"	-	2	"	"		
113.	341	Pavel Wanko	4 65	"	-	4	"	"		
114.	342	Regina Wanko	7 53	"	-	2	"	"		
115.	343	Jozef Wanko	15 42	"	-	3	"	"		
116.	344	Alžbeta Weiss	6 03	"	-	3	"	"		
117.	345	Gelestin Frömel	6 03	"	-	2	"	"		
118.	346	Pavel Frömel	12 07	"	-	4	"	"		
119.	347	Juraj Klein	6 04	"	-	2	"	"		
120.	348	Anton Bielešch	6 04	"	-	2	"	"		
121.	349	Štefan Wásss	3 87	"	-	2	"	"		
122.	350	Daniel Weiss	7 50	"	-	4	"	"		
123.	351	Juraj Bublák	1078	"	-	2	"	"		
124.	352	Michal Wenzel	5 74	"	-	2	"	"		
125.	353	Ján Rákoci	22 11	"	-	2	"	"		
126.	354	Jozef Rákoci	17 98	"	-	2	"	"		
127.	356	Jozef Kraus	13 01	"	-	3	"	"		
128.	357	Terezia Leng	6 32	"	-	2	"	"		
129.	358	Michal Ličko	12 68	"	-	2	"	"		
130.	359	Ján Oravec	25 35	"	-	2	"	"		
131.	360	Jozef Antol	5 36	"	-	2	"	"		
132.	363	Štefan Pekár	11 64	"	-	2	"	"		
133.	364	Jozef Storzer	7 00	"	-	2	"	"		
134.	966	Ondrej Binder	8 42	"	-	2	"	"		
135.	367	Bart. Storzer	8 49	"	-	2	"	"		
136.	373	Štefan Frank	9 59	"	-	2	"	"		
137.	374	Ján Ivan	8 84	"	-	2	"	"		
138.	375	Štefan Mokosch	13 76	"	-	2	"	"		
139.	376	Anton Fitz	13 80	"	-	2	"	" i strecha		

19. Zoznam neosídlených konfiskovaných domov

Por. číslo domu	Pop. číslo domu	Bývalý vlastník		Dom stavany z		Počet obyv. izieb voľtané kuchyňa	Či je dom V prípade, že je dom poškodený		P. číslo. číslo potrebná sprava
		Meno	Výmera, vrátane dvorcu a záhrady ha a m2	Druh	Typ		iný objekt	Čo treba opraviť	
140.	377	Bernard Gaal	14 66	kamen	--	3	nie	okná, dvere	
141.	378	Mariána Weiss	7 30	--	--	2	"	--	
142.	379	Jozef Kyiandon	7 33	--	--	2	"	--	
143.	380	Alžbeta Gerschner	6 48	--	--	2	"	--	
144.	382	Nichal Gross	9 74	--	--	2	"	--	
145.	384	Jozef Lang	9 81	--	--	4	"	--	
146.	385	Matej Lang	9 77	--	--	2	"	--	
147.	387	Jozef Huber	5 71	--	--	3	"	okná, dvere, múry	
148.	391	Helena Binder	12 76	--	--	2	"	-- vnútri	
149.	392	Ondrej Wenzel	6 43	--	--	4	"	okná, dvere	
150.	393	Julius Weber	8 13	--	--	3	"	--	
151.	394	Martin Bellan	6 50	--	--	2	"	--	
152.	395	Jozef Bellan	6 53	--	--	3	"	--	
153.	396	Ján Bellan	6 53	--	--	3	"	--	
154.	397	Ekla Derer	14 00	--	--	2	"	--	
155.	399	Anton Lang	22 93	--	--	4	"	-- strecha vnútri	
156.	403	Ján Kusch	14 08	--	--	4	"	--	
157.	404	Matej Kozlík	4 12	--	--	3	"	okná, dvere	
158.	405	Julius Kozlík	4 15	--	--	2	"	--	
159.	406	Erich Färber	5 39	--	--	3	"	--	
160.	407	Veronika Kozlík	2 77	--	--	3	"	--	
161.	408	Juraj Pročko	1 47	--	--	2	"	--	
162.	409	Gertruda Pročko	1 44	--	--	2	"	--	
163.	412	Dominik Sorzer	6 57	--	--	2	"	--	
164.	419	Stefan Schuster	2 44	--	--	2	"	-- i vnútri	
165.	420	Jozef Schnirer	5 93	--	--	4	"	--	
166.	421	Jozef Weber	5 93	--	--	3	"	okná, dvere	
167.	246	Jozef Hickel	5 42	--	--	2	"	-- i strecha	
168.	458	Jozef Mašek	3 25	--	--	2	"	--	

V Janovej Lehote 25. novembra 1947.

Predn. ÚM

20. Zoznam neosídlených konfiskovaných domov

Stets bescheiden, allen helfend,
so hat jeder dich gekannt.
Friede sei dir nun gegeben,
schlafe wohl und habe Dank.

Reinhold (Holdi) Pogadl

* 18.09.1931 † 22.08.2020

in Drexlerhau

In stiller Trauer
im Namen aller Angehörigen:

Frieda Pogadl
Ralf und Petra Waldeck, geb. Pogadl
Katrin und Markus Erdmann
Daniel Waldeck

Espenau-Hohenkirchen, im August 2020

Aufgrund der aktuellen Situation findet die Trauerfeier zur
Beisetzung am Freitag, den 28. August 2020, um 14 Uhr
auf dem Friedhof in Hohenkirchen im kleinen Kreis statt.

Anschließend gehen wir in aller Stille auseinander.

*Und am Ende meiner Reise
hält der Ewige die Hände
und er winkt und lächelt leise –
und die Reise ist zu Ende.*

(Matthias Claudius)

Die rastlos sorgenden Hände unserer lieben Mutter, Oma und Uroma

Frau Anna Binder

* 23. 5. 1925 geb. Wenzel † 21. 8. 2016
Drexlerhau Nürnberg

sind zur letzten Ruhe gefaltet.

Früher: Nürnberg-Kornburg, Drexlerhauer Straße 7

In stillem Gedenken: **Margareta und Rolf Sommerfeld
Christian und Heidi
Silke und Rainer mit
Maximilian und Felix
und alle Anverwandte**

Requiem am Mittwoch, den 31. August 2016, um 11.15 Uhr in der kath. Kirche Maria Königin in Kornburg; anschließend Beerdigung um 12.30 Uhr auf dem Friedhof Kornburg. Kondolenzbuch liegt auf. Für zgedachte Anteilnahme herzlichen Dank.

22. Úmrtné oznámenie vysídlenej, vydané v Nemecku

Použité zdroje

Knižné zdroje

GABAZILOVÁ- OLEJNÍKOVÁ ,Soňa- OLEJNÍK, Milan: *Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953*. Bratislava

KARPÁTY, Peter : Karpatskí Nemci a nemecká otázka na Slovensku in *Folia geographica* 6, Prešov 2002

V Y H L Á S E N I E Slovenskej národnej rady k odsunu slovenských NemcovSchválené Slovenskou národnou radou uznesením z 12. februára 1991 číslo 78, dostupné na: https://www.nrsr.sk/web/static/sk-sk/nrsr/doc/v_k-odsunu-nemcov.htm, citované dňa 6.4.2024

Archívne pramene

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 IV. časť

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 VI. časť

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 , kar. 23, prez., 96/46

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond. OÚ Kremnica, kar. 533, adm., D 2461/45

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond. OÚ Kremnica, kar. 533, adm., D 2461/45

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 , kar. 68, prez. Krádeže spáchané našimi občanmi na národnom majetku, ktorý t. č. je v držbe príslušníkov nemeckej národnosti

Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Kremnica, fond MNV v okrese Žiar nad Hronom 1946-1980 V. časť. Sústred'ovací tábor Nováky- zrušenie